

Nr 327.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen angående ersättning till personer, som ådragit sig skada eller sjukdom i flyktingverksamhet m. m.; given Stockholms slott den 27 september 1946.

Kungl. Maj:t vill härmed, under återopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över socialärenden för denna dag, föreslå riksdagen att bifalla det förslag, om vars avlåtande till riksdagen föredragande departementschefen hemställt.

G U S T A F.

Gustav Möller.

Utdrag av protokollet över socialärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 27 september 1946.

Närvarande:

Statsministern HANSSON, ministern för utrikes ärendena UNDÉN, statsråden WIGFORSS, MÖLLER, SKÖLD, QUENSEL, GJÖRES, ERLANDER, DANIELSON, VOUGT, MYRDAL, ZETTERBERG, NILSSON, STRÄNG, ERICSSON, MOSSBERG.

Efter gemensam beredning med chefen för finansdepartementet anmäler chefen för socialdepartementet, statsrådet Möller, *fråga om ersättning till personer, som ådragit sig skada eller sjukdom i flyktingverksamhet m. m.*, samt anför.

I proposition till innevarande års riksdag, nr 281, har på min föredragning behandlats av civilförsvarsstyrelsen anmäld fråga om ersättning i anledning av sjukdom, som ett antal personer ådragit sig under arbete i civilförsvarets flyktingverksamhet. Efter att ha konstaterat, att ersättning i dessa fall icke kunde utgå enligt bestämmelserna i olycksfalls- eller yrkessjukdomsförsäkringslagen, gjorde jag i principfrågan detta uttalande.

De insjuknade ha frivilligt ställt sig till förfogande för att biträda vid omhändertagandet av de betydande kontingenter flyktingar och s. k. repatri-

ander, vilka i krigets slutskede och omedelbart därefter kommit till riket. De ha otvivelaktigt arbetat under svåra förhållanden och härvid utsatt sig för risker till liv och hälsa. Det synes vara motiverat, att staten ersätter dem för de skador som åsamkats dem i denna av staten organiserade verksamhet.

I anslutning härtill framhöll jag, att för ersättningarnas bestämmande olika möjligheter erbjöde sig, och anförde i denna del huvudsakligen följande.

Vissa skäl kunna tala för att låta ersättningarna utgå enligt de grunder, som enligt militärsättningsförordningen gälla för andra än värnpliktiga. Därmed skulle i stort sett ersättningarna komma att överensstämma med de ersättningar, som enligt olycksfallsförsäkringslagen utgå till personer, som skadats vid olycksfall under flyktingtjänst. Föreliggande förslag till provisoriska förbättringar av de ersättningar, som enligt militärsättningsförordningen utgå till beredskapsskadade, avse dock även andra än värnpliktiga. I vad mån tillräcklig anledning föreligger att göra dessa bestämmelser tillämpliga å här avsedda personer synes kräva särskilt övervägande. I vart fall synes det icke vara motiverat att göra någon skillnad mellan dem, som under flyktingtjänst skadats vid olycksfall i arbete, och dem som under sådan tjänst ådragit sig sjukdom, som ej berättigar till ersättning enligt olycksfallsförsäkringslagen. Jag har för avsikt att låta verkställa en utredning beträffande samtliga de skador i anledning av olycks- eller sjukdomsfall under flyktingtjänst, som numera kvarstå. Syftet härmed skulle vara att erhålla ett underlag för bedömning, huruvida vid ersättningarnas bestämmande andra grunder än de i olycksfallsförsäkringslagen angivna böra tillämpas. Med hänsyn till angelägenheten av att ersättning för här ifrågasvarande sjukdomsfall snarast möjligt utgår vill jag förorda, att i avbidan på resultatet av en dylik utredning ersättningarna beträffande samtliga insjuknade med vissa undantag nu regleras i enlighet med bestämmelserna i olycksfallsförsäkringslagen. Beträffande bestående sjukdomar kan en förnyad prövning av ersättningsreglerna senare komma i fråga.

I skrivelse den 20 juni 1946, nr 389, anmälde riksdagen, att den bifallit i propositionen framlagda förslag. I samband med expediering av denna skrivelse anbefalldes Kungl. Maj:t den 29 juni 1946 riksförsäkringsanstalten att — i samråd med de myndigheter, som bedrivit verksamhet för omhändertagande av i riket inkomna flyktingar och s. k. repatriander, och i enlighet med vad jag i förutnämnda proposition anført — verkställa utredning beträffande samtliga de skador i anledning av olycks- eller sjukdomsfall under berörd verksamhet, som medfört den skadades död eller den 1 juli 1946 alltjämt kvarstode, samt till Kungl. Maj:t inkomma med denna utredning och förslag till bestämmelser beträffande ersättning i anledning av dessa skador.

Efter verkställd utredning har riksförsäkringsanstalten i skrivelse den 5 september 1946 avgivit förslag i ämnet.

Vad angår den av riksförsäkringsanstalten verkställda utredningen beträffande skador i anledning av olycks- eller sjukdomsfall under flyktingverksamhet anför anstalten till en början följande.

Anstalten har vid utredningens verkställande samrått med eller inhämtat uppgifter från civilförsvarsstyrelsen, statens utlänningskommission, statens arbetsmarknadskommission, medicinalstyrelsen, försvarets sjukvårdsförvaltning, järnvägsstyrelsen, generaltullstyrelsen, lotsverket, fångvårdsstyrelsen,

länsstyrelser, statspolisintendenten, stadskollegiet i Stockholm, svenska röda korset, riksförbundet Sveriges lottakärer, föreningen rädda barnen samt hjälpkommittén för Finlands barn. Utredningen har härigenom erhållit en ganska betydande omfattning. Detta utesluter emellertid icke, att ett antal ytterligare ersättningsfall av ifrågavarande slag framdeles kunna komma att anmälas.

Vad angår utredningsuppdragets begränsning till skador, som medfört dödsfall eller som den 1 juli 1946 alltjämt kvarstått, får riksförsäkringsanstalten erinra om att riksdagen i ett flertal av de i propositionen nr 281/1946 angivna fallen beviljat ersättning till i civilförsvarets flyktingverksamhet anställda personer, som varit återställda utan men före den 1 juli 1946. På grund härav har anstalten ansett sig böra företaga utredningen utan tillämpning av berörda tidsbegränsning i avsikt att med stöd av utredningens resultat må kunna övervägas lämpligheten av en sådan begränsning. Vid genomgången av det vid utredningen inkomna materialet har anstalten för sin del ej funnit några omständigheter föreligga, som böra medföra, att de nyanmälda skadefallen behandlas annorlunda än de, i vilka ersättning redan beviljats. Anstalten föreslår därför, att samtliga anmälda fall måtte upptagas till prövning.

Utredningsuppdraget innefattar ett flertal frågor, bland annat frågan om sambandet mellan skada eller sjukdom och verksamheten i fråga, vilka kräva ingående utredning. Under den begränsade tid, som stått till buds för uppdragets fullgörande, har utredningen i flera fall ej kunnat bliva så fullständig, som varit önskvärt. Det har därför icke kunnat undvikas, att vid ärendenas bedömande en i viss mån friare skälighetsprövning måst tillämpas. En sådan kan även ur andra synpunkter anses berättigad i vissa fall.

Med undantag för 5 i samband med utredningen handlagda ärenden, som avse hos Kungl. Maj:t gjorda, till anstalten för yttrande överlämnade ersättningsframställningar, utgör hela antalet vid utredningen prövade skade- och sjukdomsfall 77. Av dessa avse 66 fall personer anställda i flyktingverksamheten, 3 fall lottor, som i denna egenskap utan avlöning utfört arbete i flyktingverksamheten, 2 fall personer anställda hos privata arbetsgivare, 2 fall personer, som utfört arbete utomlands för röda korset, och 1 fall en s. k. självständig företagare. I återstående 3 fall har för prövningen erforderlig utredning ännu ej erhållits.

Vissa i detta sammanhang väsentliga upplysningar beträffande de 66 skadefall som avse i flyktingverksamhet anställda personer ha av anstalten angivits i en vid skrivelsen fogad förteckning över dessa fall. Anstalten meddelar, att det i flertalet av dessa fall endast vore fråga om sjukpenning samt ersättning för läkarvård och läkemedel m. m. I några få av fallen föreläge sannolikt invaliditetstillstånd med rätt till livränta. Emellertid skulle framhållas, att vissa anmälda sjukdomar, särskilt tuberkulösa sjukdomar och ledgångsreumatism, kunde, även om vederbörande för närvarande friskförklarats, framdeles recidivera och föranleda ersättning i form av bland annat sjukpenning eller livränta. Tuberkulösa sjukdomar hade anmälts i 18 fall och ledgångsreumatism i 3 fall. Enligt anstaltens mening föreläge i 65 av nämnda 66 fall sådana omständigheter, att skadan eller sjukdomen skulle medfört rätt till ersättning vid tillämpning av militärsättningsförordningen, varemot i 1 fall, som avsåge ersättning för kräftsjukdom, sådan rätt ej skulle föreläggas.

De till Kungl. Maj:t inkomna, till riksförsäkringsanstalten för yttrande

överlämnade ersättningsframställningarna avse fem i anslutning till anställning i flyktingverksamhet insjuknade personer, av vilka en ådragit sig barnförlamning, tre tuberkulösa sjukdomar och en dysenteri, varjämte i sist berörda fall konstaterats, att vederbörande även vore difteribacillbärare. Riksförsäkringsanstalten finner, att samtliga fem personer insjuknat under sådana omständigheter, att de vid tillämpning av militärsättningsförordningen skulle varit berättigade till ersättning.

Riksförsäkringsanstalten lämnar särskilda redogörelser beträffande de åtta för anstalten kända fall, där skada föranletts av olycks- eller sjukdomsfall antingen under verksamhet för omhändertagande av flyktingar utan att vederbörande varit anställda i sådan verksamhet eller, beträffande två fall, under arbete utomlands för röda korsets räkning. Av de tre medlemmarna av riksförbundet Sveriges lottakärer som utan avlöning utfört flyktingarbete och härunder ådragit sig skada eller sjukdom har en genom olycksfall skadat vänster arm och knä samt höger axel, en insjuknat i difteri och en ådragit sig svårartad lunginflammation med komplikationer. Vidare ha två personer, vilka för privat arbetsgivares räkning utfört tvättning av kläder tillhöriga flyktingar i viss förläggning, i samband härmed insjuknat i paratyfus. Den självständiga företagare, om vilken i detta sammanhang är fråga, är en tandläkare, vilken på anmodan av vederbörande civilförsvarschef och i enlighet med av medicinalstyrelsen uttalade önskemål meddelat tandvård åt vissa flyktingkategorier och härunder ådragit sig paratyfus. De två sjukdomsfallen bland personer, som tjänstgjort utomlands för röda korsets räkning, avse i ena fallet lunginflammation med efterföljande leverinflammation och i det andra akut mag- och tarmkatarr. Riksförsäkringsanstalten finner, att i sist berörda åtta fall sådant sammanhang föreligger mellan angivna åkommor och flyktingarbetet eller den häremot svarande rödakorsverksamheten, som förutsättes för ersättning enligt militärsättningsförordningen. Vidare är riksförsäkringsanstalten av den uppfattningen, att dessa skador böra regleras i enahanda ordning som de skador, vilka drabbat i flyktingverksamhet inom landet anställda personer.

Beträffande de grunder, enligt vilka ersättning i anledning av ifrågavarande skador bör utgå, anför riksförsäkringsanstalten följande.

Anstalten har i de utlåtanden över civilförsvarsstyrelsens tidigare framställningar i ämnet, vilka redovisats i berörda proposition nr 281 till 1946 års riksdag, förordat, att i civilförsvarsstyrelsens flyktingverksamhet anställd personal skulle beredas ersättning för i tjänsten ådragen sjukdom, som icke berättigar till ersättning enligt olycksfalls- eller yrkessjukdomsförsäkringslagarna, jämlikt de grunder, som i militärsättningsförordningen gälla för fast anställt manskap med flera. Anledningen härtill har varit, att i flyktingverksamheten inträffade skadefall till huvudsaklig del torde avse sjukdomar och att det därför vore lämpligast verkställa regleringen av fallen enligt militärsättningsförordningen, som innehåller särskilda bestämmelser angående förutsättningarna för ersättnings utgivande vid sjukdom. Den omständigheten, att dessa bestämmelser medgiva en viss skälighetsprövning vid ersättningsfrågans avgörande (jämför 19 § militärsättningsförordningen) synes närmast vara en fördel i detta sammanhang. Olycksfallsförsäkringslagen där-

emot, som enligt departementschefens berörda yttrande skulle läggas till grund för en provisorisk reglering av ersättningen i de angivna fallen vid civilförsvarsstyrelsens flyktingverksamhet, innehåller ej några sådana särskilda bestämmelser. Vad ersättningens storlek angår, är den för nu ifrågasvarande anställdas vidkommande lika i båda författningarna. Härtill kommer, att den verkställda utredningen visar, att endast i några få fall annan anledning än infektionssjukdom eller smittsam sjukdom åberopas som grund för framställt ersättningsanspråk. Anstalten finner sig därför alltjämt böra förorda, att ersättning till i flyktingverksamhet skadade personer fastställas enligt grunderna i militärsättningsförordningen.

De särskilda skäl, som i departementschefens relaterade yttrande anförts för beredande av ersättning till de under anställning i civilförsvarets flyktingverksamhet insjuknade personerna, synas enligt anstaltens mening böra medföra, att viss förbättring av ersättningen jämväl utgives. Anstalten vill därför tillstyrka, att sådan förbättring tilldelas ifrågasvarande skadade. Dock synes förbättring av ersättningen icke böra utgå i andra fall än där sjukdomstillståndet varit särskilt långvarigt eller där mera påtaglig invaliditet föreligger. Detta syfte synes väsentligen förverkligas, därest en begränsning göres till sådana skade- och sjukdomsfall, som kvarstått den 1 juli 1946 med en invaliditetsgrad av lägst 20 %. Då ersättningen enligt anstaltens förslag bör utgå enligt militärsättningsförordningens grunder, ligger det närmast till hands att förbättringen av ersättningen fastställas enligt grunderna i 4 och 5 §§ förordningen den 29 juni 1946, nr 347, angående provisorisk förbättring av vissa ersättningar i anledning av kroppsskada, ådragen under militärtjänstgöring vid förstärkt försvarsberedskap m. m. I nämnda lagrum föreskrives, bland annat, att ersättningstillägg skall utgå, vid förlust av arbetsförmågan, å sjukpenning med kronor 2: 75 i ortsgrupp 1, kronor 3: 50 i ortsgrupp 2 och kronor 4: 25 i ortsgrupp 3 för dag räknat, och å invalidlivränta med 984, 1 284 och 1 584 kronor för år räknat i respektive ortsgrupper samt vid nedsatt arbetsförmåga med lägst en fjärdedel med det lägre belopp som svarar mot arbetsförmågans nedsättning ävensom att, då graden av nedsättningen i arbetsförmågan uppgår till en femtedel men ej en fjärdedel, ersättningstillägg skall utgå med 120 kronor för år räknat. Vid dödsfall skall ersättningstillägg utgå å livränta, som tillkommer make, barn eller adoptivbarn, för år räknat med så stor del av 984 kronor, som svarar mot förhållandet mellan livräntan till den efterlevande och lägsta livränta till den skadade vid förlust av arbetsförmågan. Då anstalten finner de dyrortsgraderade ersättningstillägg, som sålunda stadgats för beredskapsskadade, väl avpassade även för nu ifrågasvarande skadade, föreslår anstalten, att förbättring av ersättningen beredes ifrågasvarande anställda vid skade- och sjukdomsfall, som den 1 juli 1946 alltjämt kvarstått, enligt de i berörda lagrum angivna grunderna.

Därest förbättring av ersättningen medgives, bör sådan jämväl tillkomma de under arbete i civilförsvarets flyktingverksamhet insjuknade, som genom beslut den 29 juni 1946 redan beviljats ersättning. Vidare torde, då nu ifrågasvarande skadade icke synas böra försättas i bättre ställning än personer, som på grund av i flyktingverksamheten ådragen skada eller yrkessjukdom funnits berättigade till ersättning enligt olycksfalls- eller yrkessjukdomsförsäkringslagen, jämväl dylika personer böra tilldelas nu föreslagen förbättring av sådan ersättning, som utgår för tid efter den 30 juni 1946.

I samband med vidtagande av åtgärder för beredande av ersättning och förbättring därav till i flyktingverksamheten anställda, som ej äro berättigade därtill enligt gällande författningar, bör föreskrivas, att från tillerkänd sådan ersättning avdrag skall göras dels för sjukavlönning, som utgivits eller kommer

att utgivas av arbetsgivaren, dels för ersättning, som utgått eller kommer att utgå från erkänd sjukkasse eller på grund av försäkring, som med hänsyn till de särskilda riskerna vid tjänstgöringen kan ha tecknats av arbetsgivaren, dels ock för folkpension med den del av pensionen, varmed densamma skulle minskats, därest ifrågavarande ersättning och förbättring därav varit känd vid pensionens beviljande. Det har nämligen visat sig, att i flertalet av de fall, som vid utredningen anmälts eller i samband därmed eljest kommit under behandling, sjukavlönning eller sjukkasseersättning utgått till vederbörande.

I detta sammanhang må anmärkas, att beträffande vissa i det föregående berörda skadefall gottgörelse begärts med belopp överstigande de ersättningar, som med tillämpning av de av riks-försäkringsanstalten förordade grunderna skulle utgå. I denna del torde hänvisning få ske till handlingarna i ärendet.

I yttrande över riks-försäkringsanstaltens utredning och förslag anför *statskontoret* följande.

Statskontoret har icke något att erinra mot att ersättning till de i flyktingverksamhet skadade medgives utgå under de förutsättningar, som riks-försäkringsanstalten föreslagit. Härigenom skulle den i 19 § militärsättningsförrordningen angivna prövningen av kausaliteten mellan verksamheten och inträffade sjukdomsfall komma i tillämpning, vilket synes ämbetsverket vara en lämplig anordning.

Beträffande ersättningens storlek kan dock statskontoret för sin del icke tillstyrka, att ersättningstillägg medgives utgå enligt bestämmelserna i 4 och 5 §§ förrordningen den 29 juni 1946 (nr 347) angående provisorisk förbättring i anledning av kroppsskada, ådragen under militärtjänstgöring vid förstärkt försvarsberedskap. För denna förbättring av ersättningen åt beredskapsin-kallade förelägo nämligen särskilda skäl, som icke kunna åberopas av dem, som deltagit i flyktingverksamheten. Enligt statskontorets mening torde de särskilda ersättningar, om vilka här är fråga, icke böra överstiga den gottgörelse, som jämlikt 1927 års militärsättningsförrordning och tillhörande dyrtidsbestämmelser i allmänhet utgå till värnpliktig, som skadats i tjänsten efter utgången av det kalenderår, varunder han fyllt 22 år. Lägre ersättning kan vara motiverad, om den förlorade arbetsförtjänsten varit låg.

I övrigt har riks-försäkringsanstaltens föreliggande förslag till ersättningar åt i flyktingverksamheten deltagande personer icke föranlett annan erinran från statskontorets sida än att ämbetsverket — icke minst med hänsyn till konsekvenserna av ett bifall — måste starkt ifrågasätta om tillräckliga skäl kunna anses föreligga för den föreslagna ersättningen till den i utredningen avsedda självständiga företagaren-tandläkaren.

*Departements-
chefen.*

Den under och efter kriget från svensk sida bedrivna humanitära hjälpverksamheten till förmån för befolkningen i krigshärjade länder har skett i en mångfald olika former. Sålunda har ett mycket betydande antal flyktingar, s. k. repatriander samt sjuka och undernärda barn omhändertagits inom landet. På utländsk botten har svensk humanitär hjälpverksamhet bedrivits bland annat genom anordnande av barnbespisning och i viss omfattning sjukvård samt tillhandahållande av livs- och läkemedel, sjukvårdsutrustning och kläder i den utsträckning vårt eget försörjningsläge tillåtit.

Det torde få anses, att statsmakterna genom propositionen nr 281/1946 och riksdagens skrivelse nr 389/1946, med stöd varav 13 i civilförsvarets flykting-

verksamhet inträffade skadefall provisoriskt reglerats, intagit den principiella ståndpunkten, att personer, som skadats genom olycksfall eller sjukdom under deltagande i den av staten organiserade verksamheten för omhändertagande i riket av flyktingar och repatriander, bör tillerkännas ersättning härför av staten. Samma skäl, som föranlett detta ståndpunkttagande, synas äga giltighet även beträffande andra former av internationell humanitär hjälpverksamhet, som anordnats under statens medverkan och som för de i verksamheten deltagande inneburit likartade risker som flyktingarbetet. Ersättningsfrågan synes böra bedömas oberoende av om verksamheten ägt rum inom eller utom landet och oavsett om densamma bedrivits i statlig myndighets regi eller av enskilda institutioner, vilka erhållit statligt uppdrag att omhänderha viss verksamhetsgren, exempelvis av röda korset, föreningen rädda barnen eller hjälpkommittén för Finlands barn. Jag anser mig sålunda böra förorda, att ersättning av statsmedel utbetalas till alla dem, som skadats genom olycksfall eller sjukdom under arbete i sådan verksamhet som nu nämnts.

Syftet med den av riksförsäkringsanstalten verkställda utredningen beträffande skador i anledning av olycks- och sjukdomsfall under flykting- och likartad verksamhet har varit att erhålla ett underlag för bedömandet av frågan, enligt vilka grunder ifrågavarande ersättningar böra utgå. Till en början må anmärkas, att utredningen icke omfattar följande grupper redan reglerade skadefall, nämligen dels det icke kända antal skador, som drabbat antingen militärpersonal med ekonomisk reglering enligt de för sådan personal gällande ersättningsbestämmelserna eller hos statliga flyktingmyndigheter anställd personal med rätt till sjuklön under viss tid, som regel längst tre månader, dels det antal skadefall beträffande civilpersoner — riksförsäkringsanstalten har under hand upplyst, att antalet uppgår till cirka 300, varav högst fem kvarstått den 1 juli 1946 med en invaliditetsgrad av 20 % eller högre — som reglerats direkt enligt olycksfalls- eller yrkessjukdomsförsäkringslagen. De 13 fall, som provisoriskt reglerats med stöd av berörda proposition och riksdagsskrivelse, återfinnas ej heller i utredningen. I denna redovisas samtliga de skadefall — till ett antal av 77 — vilka såvitt känt hittills inträffat under flyktingverksamhet och härmed jämförligt arbete utan att ha kunnat regleras. Av de skadade personerna ha 66 haft anställning i flyktingverksamhet inom landet, tre utan ersättning deltagit i sådan verksamhet i egenskap av lottor, två varit anställda hos privata arbetsgivare och två deltagit i humanitärt hjälparbete utomlands för röda korset, medan en är självständig företagare. Beträffande återstående tre saknas ännu närmare utredning. Sålunda tillgängliga uppgifter synas berättiga till det påståendet, att antalet olycks- och sjukdomsfall i flykting- och härmed jämförlig verksamhet varit ringa i förhållande till den betydande omfattningen av verksamheten och de med densamma förenade riskerna, främst ur smittosynpunkt. Att så varit förhållandet får främst tillskrivas goda organisatoriska åtgärder. Flertalet av de skadade eller insjuknade synes efter en längre eller kortare sjukdomstid ha återvunnit hälsan utan kvarvarande men. Fall förekomma emellertid, där skadan eller sjukdomen lett till bestående invaliditet eller till sin natur varit

sådan, att risk för recidiv föreligger. I ett fall har sjukdomen haft dödlig utgång.

I sitt förslag till grunder för ersättningsarnas bestämmande vid nu ifrågasvarande olycksfall och sjukdomar har riksförsäkringsanstalten som nämnts icke berört de skador som drabbat militärpersonal. Skälet härtill torde vara, att i den mån sådana skador uppkommit dessa kunnat regleras direkt enligt bestämmelserna i militärsättningsförordningen. Även jag är av den uppfattningen, att med hänsyn härtill anledning saknas att nu upptaga dessa ersättningsfrågor till omprövning. Jag vill erinra om att i den mån dessa skador, såsom i flertalet fall torde vara förhållandet, äro att anse som ådragna under tjänstgöring vid förstärkt försvarsberedskap de äro förenade med rätt till sådan provisorisk förbättring, som beslutats vid innevarande års riksdag.

De olycks- och sjukdomsfall, som civilpersoner ådragit sig under flyktingarbete och vilka icke varit av så godartad beskaffenhet att de få anses ersatta med sjuklön under viss tid, kunna ur ersättningssynpunkt indelas i tre grupper, nämligen de fall varå olycksfalls- eller yrkessjukdomsförsäkringslagens föreskrifter varit direkt tillämpliga, de fall som med stöd av förenämnda proposition och riksdagsskrivelse provisoriskt reglerats enligt grunderna för olycksfallsförsäkringslagen och de fall, som ännu icke kunnat regleras. Sistnämnda grupp avser olycks- och sjukdomsfall som icke omfattas av olycksfalls- eller yrkessjukdomsförsäkringslagen antingen därför att enligt olycksfallsförsäkringslagen erforderligt samband mellan sjukdomen och olycksfall i arbete icke förelegat respektive att sjukdomen icke varit hänförlig under yrkessjukdomsförsäkringslagen eller därför att i olycksfallsförsäkringslagen förutsatt anställningsförhållande icke förelegat mellan den skadade och den myndighet eller institution, i vars regi verksamheten bedrivits. Riksförsäkringsanstalten föreslår, att för denna grupp ersättning skall utgå enligt de grunder som i militärsättningsförordningen angivas för andra än värnpliktiga. Skälet till att militärsättningsförordningens bestämmelser skulle tillämpas är, att denna förordning innehåller ändamålsenliga föreskrifter angående förutsättningarna för ersättnings utgivande vid sjukdom. Då härtill kommer, att de faktiska förmånerna vid tillämpning av militärsättningsförordningens bestämmelser för andra än värnpliktiga överensstämma med de ersättningar som skulle utgå enligt olycksfallsförsäkringslagen, biträder jag riksförsäkringsanstaltens förslag i denna del. Detta ställningstagande innebär jämväl, att rätten till ersättning icke begränsas till personer, som intaga ställningen av arbetare i olycksfallsförsäkringslagens mening utan tillkommer varje person, vilken i samband med arbete, som kan betraktas såsom ett led i en av staten organiserad eller koncessionerad flykting- eller häremot svarande humanitär hjälpverksamhet, ådragit sig olycksfall eller sjukdom.

Då en tillämpning av bestämmelserna i olycksfallsförsäkringslagen och militärsättningsförordningen i förevarande avseende ger samma resultat, synes en omprövning av de jämlikt nämnda lag eller yrkessjukdomsförsäkringslagen reglerade skadefallen icke böra ske.

Riksförsäkringsanstalten föreslår vidare, att ifrågakommande ersättningar,

vare sig dessa bestämts enligt olycksfalls- eller yrkessjukdomsförsäkringslagen eller enligt militärsättningsförordningen, skola förstärkas i vissa fall. Enligt anstaltens förslag bör rätten till sådan förstärkning begränsas till skadefall, som kvarstått den 1 juli 1946 med en invaliditetsgrad av lägst 20 %, och förstärkningen bestämmas enligt grunderna för förordningen den 29 juni 1946 (nr 347) angående provisorisk förbättring av vissa ersättningar i anledning av kroppsskada, ådragen under militärtjänstgöring vid förstärkt försvarsberedskap m. m. Såsom i det föregående anförts innebär detta, att ersättningstillägg skall utgå, vid förlust av arbetsförmågan, å sjukpenning med två kronor 75 öre i ortsgrupp 1, tre kronor 50 öre i ortsgrupp 2 och fyra kronor 25 öre i ortsgrupp 3 för dag räknat och å invalidlivränta med 984, 1 284 och 1 584 kronor för år räknat i respektive ortsgrupper samt vid en med lägst en fjärdedel nedsatt arbetsförmåga med det lägre belopp som svarar mot arbetsförmågans nedsättning. Då graden av nedsättningen av arbetsförmågan uppgår till en femtedel men ej en fjärdedel, skall enligt angivna grunder ersättningstillägg utgå med 120 kronor för år. Vid dödsfall skall ersättningstillägg utgå å livränta, som tillkommer make, barn eller adoptivbarn, för år räknat med så stor del av 984 kronor, som svarar mot förhållandet mellan livräntan till den efterlevande och lägsta livränta till den skadade vid förlust av arbetsförmågan.

Även om deltagandet i flykting- och härmed jämförlig verksamhet som regel icke haft den karaktär av skyldighet, som den förstärkta försvarsberedskapen inneburit, finner jag likväl skäl tala för att personer, som med eller utan ersättning engagerats i denna krävande och riskfyllda verksamhet, i princip tillerkännas ersättningstillägg enligt de bestämmelser, som gälla för skador, ådragna under militärtjänstgöring vid förstärkt försvarsberedskap. I enlighet med riksförsäkringsanstaltens förslag förordar jag alltså, att dessa bestämmelser givas tillämpning å skadefall, som inträffat under ifrågavarande verksamhet — vare sig de särskilda fallen redan ersättningsreglerats eller icke — och haft dödlig utgång eller kvarstått den 1 juli 1946 med minst 20 % invaliditet.

Emellertid finner jag skäligt att gå ett steg längre. De med denna verksamhet förenade riskerna torde ha bedömts såsom särskilt stora, när under krigets slutskede och omedelbart därefter betydande kontingenter flyktingar och repatriander kommo till riket. Verksamheten har under sista året minskat i omfattning allteftersom de omhändertagna placerats på den svenska arbetsmarknaden eller lämnat landet. Någon förändring i verksamhetens natur har emellertid icke inträtt per den 1 juli 1946. För närvarande äro cirka 3 200 repatriander och andra utlänningar omhändertagna för vård å särskilda förläggningar och sjukhus. Då dessa vårdfall till väsentlig del avse smittsamma sjukdomar, främst tuberkulos, är personalen utsatt för betydande smittorisk. Även i övrigt pågår alltjämt en internationell humanitär hjälpverksamhet av stor omfattning. Det synes rimligt, att ersättning för olycks- eller sjukdomsfall i sådan verksamhet utgår efter enhetliga grunder, vare sig fallet inträffat senast den 30 juni 1946 eller därefter. Med hänsyn till det anförda vill jag

förorda, att ersättningstillägg får utgå även beträffande olycks- och sjukdomsfall, som inträffat eller komma att inträffa efter den 30 juni 1946. Vid dessa tilläggs bestämmande bör emellertid sådan hänsyn tagas till de förbättringar i grundersättningarna som kunna föränledas av genom förordningen den 29 juni 1946 (nr 343) och lag samma dag (nr 350) vidtagna ändringar i militärersättningsförordningen och olycksfallsförsäkringslagen, att den sammanlagda ersättningen icke kommer att överstiga den som skulle ha utgått därest olycksfallet (sjukdomen) inträffat före utgången av juni 1946.

Till riks försäkringsanstaltens förslag, att avdrag å ersättning skall i viss omfattning göras för olika förmåner, som kunna tillkomma den skadade för samma tid varunder nu förevarande ersättningar enligt förslaget skola utgå, ansluter jag mig.

Ersättningarna böra utgå från anslaget till Statsverket åliggande, av andra medel ej utgående ersättningar i anledning av olycksfall i arbete m. m.

Under hänvisning till vad jag i det föregående anfört hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva

att i anledning av de olycksfall och sjukdomar, som drabbat personer under arbete för omhändertagande och vård av flyktingar och s. k. repatriander samt härmed jämförlig internationell humanitär hjälpverksamhet, må av det under femte huvudtiteln uppförda förslagsanslaget till Statsverket åliggande, av andra medel ej utgående ersättningar i anledning av olycksfall i arbete m. m. till envar av dessa personer eller deras rättsägare utbetalas ersättning enligt de i det föregående angivna grunderna.

Med bifall till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställan förordnar Hans Maj:t Konungen, att proposition av den lydelse, bilaga vid detta protokoll utvisar, skall avlätas till riksdagen.

Ur protokollet:

Lennart Sundkler.